

Nr 197.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1920 kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av varukredit åt vissa nödlidande länder.

(1:a avd.)

Uti en till riksdagen avlåten, den 7 maj 1920 dagtecknad proposition (nr 427), vilken hänvisats till förberedande behandling av statsutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t må i den ordning och enligt de grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas, ikläda svenska staten betalningsansvar dels till ett belopp av högst 10 miljoner kronor för varor, som i anledning av rådande nödtillstånd kunna komma att av svenska exportörer på kredit levereras till Estland, Lettland, Litauen, Polen, Czecko-Slovakien, Österrike, Ungern och Rumänien, dels ock i fall av behov till ett belopp av ytterligare högst 15 miljoner kronor för varor, som av enahanda anledning kunna komma att levereras till av nöd hemsökta länder.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till återopade statsrådsprotokollet.

Den hjälpkonvention för bispringande av nödlidande länder, varom i denna proposition i första hand är fråga, planerades å en konferens i Köpenhamn i mars 1920 mellan representanter för de skandinaviska länderna samt Storbritannien och Nordamerikas Förenta Stater. Sedermera har frågan ytterligare avhandlats å en internationell konferens i

*Kungl. Maj:ts
förslag.*

Bihang till riksdagens protokoll 1920. 6 saml. 81 häft. (Nr 197—198.)

Paris under april månad detta år. Vid sistnämnda konferens tillsattes en kommitté för handhavande av arbetet med hjälpaktionens vidare ordnande, i vilken kommitté även Sverige är representerat.

Enligt den plan för den ifrågasatta hjälpaktionen, som å Köpenhamnskonferensen framlades skulle såsom likvid för de varor, som levererades till de hjälpbehövande länderna, av dessa utfärdas skattkammарv axlar, l opande med 6 procent ränta och betalbara i det kreditgivande landets mynt inom ett  r från utställandet, men med rätt f r det låntagande landet att omsätta växlarna på tolv månader åt gången, högst dock intill fem  r från utst llningsdagen. Dessa förbindelser skulle, vad angår Österrike och Ungern, medföra förmånsrätt till betalning ur dessa staters tillgångar och inkomster samt prioritet framför de skadestånd, varom stadgas i det i S:t Germain ingångna fredsfordraget eller i till detsamma hörande fordrag och överenskommelser. Vad anginge övriga låntagande länder skulle de ifrågavarande förbindelserna medföra första rätt till betalning ur alla de inkomster, respektive land kunde komma att erhålla såsom kompensation, gottgörelse eller skadestånd från något fiendeland.

Vidare vore det tänkt, att de n dhj lpskrediter, som av vissa länder redan lämnats, skulle, åtminstone i den mån de givits efter den 1 januari 1920, inbegripas bland dem, för vilka ovan omförmälda förbindelser skulle utfärdas.

De kreditgivande länderna skulle själva  ga bestämma, vilka länder de ville bispringa och vilka varor de f r sådant ändamål ville avstå. Krediten borde ordnas genom respektive staters bemedling, envar stat dock obetaget att   vederbörande exportörer överflytta någon del av krediten.

Den centrala ledningen av hjälpaktionen skulle handhas av en internationell organisation i Paris, i vilken varje långivande land skulle vara representerat.

Departementschefen har nu ansett sig böra förorda att Sverige deltagar i den sålunda planerade hjälpaktionen. Dock har departementschefen ansett det nödvändigt, att Sverige begränsar sitt deltagande i hjälpaktionen till de länder, med vilka det sedan gammalt stått i förbindelse, d. v. s. Estland, Lettland, Litauen, Polen, Czecko-Slovakien, Österrike, Ungern och Rumänien. Utgångspunkten för Sveriges deltagande måste vidare enligt departementschefens mening vara, att understödet finge lämnas i sådana svenska varor, som inom landet förefunnes eller kunde framställas i den omfattning, att landets eget oundgängliga behov av sådana varor icke äventyrades. De varor, vilka

därvidlag kunde ifrågakomma, vore i främsta rummet diverse industriprodukter (särskilt maskiner), vilka kunde befrämja lantbruk och industri inom de hjälpbehövande länderna. Därutöver borde möjligen, ehuru i mindre kvantiteter, vissa livsmedel och industriella råvaror kunna tillhandahållas.

Det högsta varuvärde, som från svensk sida skulle kunna garanteras till export å ifrågavarande länder skulle enligt departementschefens uppfattning utgöra 20 miljoner kronor. Av detta belopp borde hälften kunna åstadkommas genom medverkan från vederbörande exportörers sida, medan ett belopp av högst 10 miljoner kronor skulle garanteras av staten. Departementschefen har vidare ifrågasatt, att de å skattkammarväxlarna inflytande kapitalavbetalningar skulle tillgodoföras vederbörande exportör, till dess han erhållit full betalning för det kapitalbelopp, för vilket han själv stode risken, samt att först vad därefter inflöte skulle utgöra täckning för det belopp, för vilket staten iklätt sig betalningsansvar.

Beträffande de närmare anstalterna från svensk sida för anordnandet av varuleveranser och krediter m. m. borde det, enligt vad departementschefen anført, i händelse den förordade statsgarantien å 10 miljoner kronor lämnades, få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder.

Förutom ovan angivna hjälpaktion har emellertid departementschefen ifrågasatt, att statens medverkan skulle lämnas med export till andra i nödtillstånd varande länder, särskilt Tyskland och Ryssland. Till de rent humanitära skälen för lämnande av den hjälp, som kunde stå oss till buds, komme i avseende å dessa båda länder det förhållandet, att tillvaratagandet av våra egna intressen under vissa omständigheter kunde göra en kreditgivning i större eller mindre skala fullt motiverad. För beredande av möjlighet för Sverige att delta i en ifrågasatt sådan aktion har det syntts departementschefen välbetänkt att för mötande av alla eventualiteter hos riksdagen äska medgivande till att Kungl. Maj:t må — utöver redan nämnda 10 miljoner kronor — i fall av behov ikläda svenska staten betalningsansvar för en ytterligare varukredit till utlandet — företrädesvis då till länder, som icke berördes av den å Pariskonferensen planerade hjälpaktionen — till belopp av 15 miljoner kronor.

Utskottet delar departementschefens uppfattning, att jämväl vårt land bör i mån av tillgångar delta i den vid konferenserna i Köpen-

*Utskottets
yttrande.*

hamn och Paris planerade hjälpaktionen till vissa nödlidande länder. Denna aktion synes även utskottet böra för Sveriges del i första hand omfatta sådana länder, med vilka vårt land sedan gammalt stått i förbindelse, samt omfatta sådana råvaror, industrialster och förnödenheter, vilka med hänsyn till vår folkhushållning kunna undvaras.

Beträffande säkerheten för den ifrågasatta krediten har utskottet inhämtat, att de av departementschefen omförmälda, å konferensen i Köpenhamn föreslagna bestämmelserna lära på konferensen i Paris hava blivit i vissa avseenden ändrade. Den viktigaste förändringen torde vara, att beträffande de skuldförbindelser, som skola utfärdas av andra länder än Österrike och Ungern, stadgats, att de skola medföra första rätt till betalning ur alla de inkomster, respektive land kunde komma att erhålla såsom kompensation, gottgörelse eller skadestånd från något fiendeland, med förbehåll för de anspråk, som kunna häfta vid dessa kompensationer, gottgörelser eller skadestånd med hänsyn till tidigare upptagna lån.

Då sådana lån torde förekomma till ganska betydande belopp, synes utskottet, att genom det ifrågavarande tillägget den säkerhet, som eljest kunnat tillmätas dessa skuldförbindelser, utan tvivel blivit beträffande sistnämnda länder betänkligt reducerad. Allenast beträffande varuleveranser till Österrike och Ungern torde följaktligen den av Köpenhamnskonferensen avtalade säkerheten numera vara att påräkna.

Med hänsyn till den sålunda beträffande flertalet länder minskade säkerheten har utskottet icke kunnat undgå att ställa sig betänksamt till frågan om den begärda kreditens beviljande. Då emellertid vårt land icke synes böra intaga en mera avvisande ställning än övriga å ovannämnda konferenser representerade stater, har utskottet icke ansett sig böra avstyrka förslaget i denna del.

I fråga åter om den kredit, som, utöver nyssnämnda 10 miljoner kronor, med statens medverkan skulle lämnas till nödlidande länder, närmast Tyskland och Ryssland, synes det utskottet visserligen tveksamt, huruvida ett beslut i denna fråga bör fattas, innan ännu någon utredning vunnits rörande sättet för ordnande av denna angelägenhet. Med hänsyn emellertid till att riksdagen snart kommer att avslutas och då möjlighet synes böra förefinnas för vårt land att, därest så skulle befinnas önskvärt, delta jämväl i en ifrågasatt hjälpaktion av senast berörd art, har utskottet ansett sig böra tillstyrka, att medgivande lämnas Kungl. Maj:t att ikläda svenska staten betalningsansvar av ytterligare högst 15 miljoner kronor för varor, som kunna komma att levereras till nödlidande länder, under förutsättning att ifråga om denna kredit enahanda grunder vinna tillämp-

ning som de, vilka i fråga om den förut angivna krediten å 10 miljoner kronor skola gälla för Österrike och Ungern.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att Kungl. Maj:t må ikläda svenska staten betalningsansvar *dels* i överensstämmelse med den plan och på de villkor, som vid konferenserna i Köpenhamn och Paris under våren 1920 framlagts, samt enligt de närmare bestämmelser, som varda av Kungl. Maj:t meddelade, till ett belopp av högst 10 miljoner kronor för varor, som i anledning av rådande nödtillstånd kunna komma att av svenska exportörer på kredit levereras till Estland, Lettland, Litauen, Polen, Czecko-Slovakien, Österrike, Ungern och Rumänien, *dels ock* i fall av behov på de villkor, som kunna komma att fastställas för kredit till Österrike och Ungern, samt enligt av Kungl. Maj:t meddelade särskilda bestämmelser till ett belopp av ytterligare högst 15 miljoner kronor för varor, som av enahanda anledning kunna komma att levereras till av nöd hemsökta länder.

Stockholm den 8 juni 1920.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius, J. Nilsson* i Skottlandshus, *N. A. Nilsson, H. F. Lamm, H. M. Bäckström, J. L. Widell, C. G. Ekman, O. U. B. Olsson, O. Bergqvist, E. A. Hallin, C. P. V. Nilsson* och *J. Nilsson* i Malmö samt

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *J. Jönsson* i Revinge, *O. H:son Waldén, S. Bengtsson* i Norup, *P. B. Nilsson* i Landeryd, *W. Bäckström, C. R. Jansson* i Falun, *J. Erlansson, A. J. Andersson* i Gävle, *O. Nilsson* i Örebro, *S. E. J. Lübeck* och *J. D. Norman*.
